

— Izhaja ob 4. zjutraj. —
Stane mesečno Din 25.— za ino-
semstvo Din 40.— neobvezno.
— Oglas po tarifu.
— Uredništvo:
Ljubljana, Knašova ulica št. 5/L
Telefon št. 3072 in 2804, ponoči tudi
št. 3034.
Rekopis se ne vračajo.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišče: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 2036.

Ispraviteljski oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 4. — Telefon št. 2498

Podružnice: Maribor, Aleksandrova
št. 13 — Celje, Aleksandrova cesta

Račun pri poštnem črt. zavodu: Ljubljana
št. 11.842 — Praha číslo 78.180.
Wien, Nr. 705.441.

Albanski poslanik Ceno beg umorjen

Sinoči je bil v Pragi ustreljen poslanik Ceno beg. — Atentator je 23letni albanski študent iz Rima. — Umor je izvršil, da prepreči poslanikovo delovanje za zbližanje med Albanijo in Jugoslavijo

Ljubljana, 14. oktobra.

Ni se še poleglo vznemirjenje, ki ga je povzročil pri nas in po vsej Evropi atentat na generala Kovačevića, že se nam prinaša druga senzacija slihe prirode: Krogom atentatorja je podlegel Ceno beg, diplomatski predstavnik Albanije na Češkoslovaškem. Atentat se je zgodil v daljni Pragi, ali je kljub temu popolnoma balkanska zadeva in velja balkanskim političnim odnosom po svojih vzrokih in posledicah.

Že prve vesti o atentatu samem, še bolj pa izjave, ki jih je podal atentator o svojem zločinu, nam pojasnjujejo popolnoma točno vse ozadje praške senzacije. Ako ne bi imeli izpovedi atentatorja, s katero je označil nagibe svojega dejanja, bi si mogli misliti, da je atentat potekel iz skupine one albanske emigracije, ki je morala po porazu Fana Nollia iz domovine ter se potika sedaj po evropskih zatočiščih, obsojena v brezmočno delo papirne propagande zoper sedanji režim v Albaniji. V tem slučaju bi veljali strelci Ceno begu kot poglavitnemu pristašu in pomočniku Ahmeda bega, ki veljajo prav za prav samemu gospodarju situacije v Albaniji. Atentat bi bil interna albanska afera in bi se preko tega ne tical evropske javnosti, a tudi naše kvečjemu indirektno.

Toda atentator je izrecno povedal, da je prišel ubit Ceno bega zato, ker ga smatra za izdajalca domovine, a to ne morda zato, ker podpira svojega prijatelja in šefa Ahmeda, marveč ker predstavlja poglavitnega zagovornika one albanske politike, ki se želi naslanjati na Jugoslavijo in živeti z njo v najboljšem prijateljstvu. Ceno beg je postal tedaj žrtev svojega naziranja, da je odprta Albanija najboljša pot v bodočnost v prijateljstvu in zavezništvu z Jugoslavijo. Spritno tega atentat ni samo albanska zadeva, marveč se tiče tudi nas in še koga drugega. Spada tedaj v oni kompleks vprašanj, ki se osredotočujejo okrog celotnih balkanskih političnih zadev, v prvi vrsti pa odnosajev naše kraljevine do sosedov.

Vsakomur je jasno prvi hip, da mladi atentator ni storil svojega dejanja iz lastnega nagiba; redko se dogodi, da izvirajo politični atentati iz individualne odločitve. Nastane tedaj takoj vprašanje, kdo ga je poslal v Prago. Ahmedova okolica sama pač ne more priti v poštev, ker so jej na razpolago drugačna, gotovo nič manj sigurna pota in sredstva, da se izogne eventualno nevarnejšemu sodelavcu. S popolno gotovostjo tedaj lahko odštejemo to možnost iz območja verjetnosti.

Obstaja pa v Albaniji še ena politična skupina. To so pristaši onega zloglasnega kosovskega komiteta, ki si je na del naloge, za vsako ceno moti dobre odnose z nami in vzemirjati naše obmejne kraje na isti način in s sličnimi sredstvi, kakor delajo na drugi strani makedonstvujušči. Kosovci so bili prvotno srditi nasprotniki Ahmeda bega in njegovega režima, a so se potem sprijaznili z njim, ko je prešel v italijansko orijentacijo in so se spričo napetosti z Jugoslavijo njihove zoper nas naperjene aspiracije zopet mogle udeleževati. Kosovci so od nekdaj konspirirali z makedonstvujušči in baš zadnji čas so zopet prihajale bugarske tolpe čez našo mejo — z južnoalbanskega teritorija. Ceno beg se s kosovci ni razumel; on je ostal do zadnjega, tudi po Ahmedovi preorijentaciji pristaš prijateljstva z Jugoslavijo, čemur je dal zelo vidnega izraza še pred nekaj meseci. O priliki afere z našim tiranskim tolmačem Gjuraškovičem. Tem krogom je bil tedaj Ceno beg na poti in dasi nimamo še podrobnejših poročil, od katere politične organizacije je dobil atentator pobudo za svoj čin, imamo vendar pred seboj obrise one atmosfere, iz katere prihajajo v zadnjem času atentatorske bombe in krogle na Balkan.

Sodimo da nikakor ni slučaj, da se je zgodil praški uboj samo malo po demonstrativni seriji napadov in atentatov v Južni Srbiji, in le nekaj dni po umoru Kovačevića. Tudi praški albanski atentat je znak kompote zoper našo kraljevino; za njim so isti akterji, ki hočejo za vsako ceno oslabilo našo situacijo na Balkanu, pa naj bo to od bolgarske ali albanske strani. Take težnje pa ne izvirajo samo iz balkanske atmosfere, marveč imajo svoj drugi, nič manj močni izvor še drugje. Praški atentator je prišel iz Rima, je gojenec tamkajšnje institucije in njegovo politično naziranje je očitno produkt one propagande, ki se vrši med albanskimi gojenci po sličnih šolah. Res, to bi mogel biti samo slučaj, ali zanikati se ne

Praga, 14. oktobra. h. Nocoj ob 11. je bil v Pragi na Vaclavskem trgu umorjen albanski poslanik Ceno beg. Mlad albanski študent ga je od zadaj ustrelil z revolverjem. Ceno beg je v par minutah izdihnil. Atentatorja so aretirali.

Praga, 15. oktobra. h. Atentat na Ceno bega je bil izvršen par minut pred 11. uro zvečer v garderobi hotela »Passage« na Vaclavskem trgu. Morilec je 23 let star Albanc Alci-biad Bebi, rojen 1. 1904 v Elbasanu. Pričakoval je nocoj poslanika v hotelu in oddal nanj od zadaj tri strele v tilnik. Poslanik se je takoj nezavesten zgrudil na tla. Prepeljali so ga v par minutah v bolnico, kjer pa je kmalu izdihnil, ne da bi prišel k zavesti.

Atentator je skušal najprej pobegniti, a ko je videl, da je to nemogoče, se je pustil brez odpora aretirati in odvesti na policijo, kjer so ga začeli takoj zasliševati. O polnoči se zasliševanje še nadaljuje.

Praga, 15. oktobra. Ob 2. zjutraj h. Morilec poslanika Ceno bega se piše Alci-biad Bebi. Rojen je bil leta 1904. v Elbasanu. Sedaj je bil gojenec albanskega liceja, ki ga vzdržuje italijanska vlada v Rimu, in je letos obiskoval VI. razred. Iz Rima je odpotoval preko Dunaja 10. t. m. v Prago, kjer je čakal na priliko, da umori Ceno bega, kar se mu je nocoj, žal, posrečilo.

Pri zaslišanju na policiji je morilec po kratkem obotavljanju izjavil, da je umoril poslanika iz političnih motivov. Smatra ga za veleizdajalca, ker je v nasprotju s praviimi interesi Albanije deloval na to, da se Albanija oddvoji od Italije in se pridruži Jugoslaviji.

Makedonstvujušči hočejo nadaljevati z atentati

Naša vlada vztraja pri zahtevi razpusta makedonskih organizacij. — Zaupna okrožnica makedonskega odbora. — Izjava AL Obova in K. Todorova. — Morilec generala Kovačevića ubil svoječasno bolgarskega komunističnega poslanca

Beograd, 14. oktobra. p. Zunanji minister dr. Marinković je danes že toliko okrevljal, da je popoldne prišel v svoj kabinet. Tokom popoldneva ga je posetil bolgarski poslanik Vakarevski in ostal pri njem nad eno uro. Obvestil ga je o korakih, ki jih je podvzela bolgarska vlada v zvezi z zahtevami, ki jih je izrazila jugoslovenska vlada v svoji noti. Zunanji minister dr. Marinković je pri tej priliki ponovno naglasil, da je v interesu dobrih sosednih odnosajev in zbližanja med obema državama nujno potrebno, da bolgarska vlada ugotovi jugoslovenski zahtevi glede razpusta komitajskih organizacij in z energičnimi ukrepi prepreči vsako nadaljno komitajsko akcijo.

Caribrod, 14. oktobra. r. Obmejnimi oblastem se je posrečilo, da so dobile v roke tajne dokumente makedonstvujuščih, ki so bili poslani njihovim zaupnikom na našem ozemlju. Gre za okrožnico, ki vsebuje nova navodila za delovanje komitajev na našem ozemlju.

V tej okrožnici naglašajo osrednji odbor makedonstvujuščih, da so se razmere v Južni Srbiji tako spremenile, da se morajo tudi komitajski poslužiti novih metod svojega boja. Uvodoma se opisuje sistem borbe »srbske« oblasti v Južni Srbiji, nato govori o načinu bodoče borbe komitajev, ki se morajo zateči k poedinim atentatom ne samo v Južni Srbiji, marveč tudi v Beogradu in še bolj severnih pokrajinah, tako da se bo makedonska roka čutila v vsej Evropi. Končno napoveduje okrožnica, da bodo začeli izvajati atentate tudi v Ženevi proti Društvu narodov, ki noče slišati obupnega klika podjarmljenih Makedoncev.

da, da se popolnoma ujema s celotno smerjo one nam sovražne akcije, ki ne da Balkanu miru, da si svoje medsebojne odnose uredi po svojih lastnih interesih, marveč se je in jači razdor med Balkanci za svoje imperijalistične načrte.

Umor Ceno bega je nov dokaz, kako silno je treba, da se balkanski narodi sporazumejo med seboj, sami, brez tuje posredovanja, osobito pa brez zlohotnega tujega vmešavanja, ki bo uspevalo samo dotle, dokler bo še zaslepljenih ljudi na Balkanu, ki se dajo izrabljati za tuje interese.

Vest o atentatu se je kljub pozni nočni uri po Pragi bliskovito razširila in vzbudila veliko ogorčenje.

Praga, 15. oktobra ob 2. zjutraj. h. Iz zanesljivega vira je zvedel vaš poročevalec, da je bilo jugoslovensko poslanništvo v Pragi že pred štirimi dnevi opozorjeno, da se pripravlja atentat na Ceno bega. Poslanništvo je o tem obvestilo i Ceno bega i češkoslovaško vlado. Praška policija je zato albanskega poslanika, ki je nastopil svoje mesto šele pred štirinajstimi dnevi, postavila pod trajno detektivsko zaščito, vendar pa je bil atentat pripravljen tako rafinirano in izveden s tako bliskovito naglico, da so bili vsi varnostni ukrepi brezuspešni.

★

Umorjeni Ceno beg je bil star nekaj nad 30 let. Rodom je iz Djakovice iz znanega črnogorsko-albanskega plemena Črnoglavčev. Med vojno je služil nekaj časa kot oficir v srbski armadi, a se je po ustanovitvi svobodne albanske republike preselil v Albanijo. Tam je postal intimen prijatelj sedanjega predsednika Ahmeda bega, kateremu je pomagal v borbi proti Fan Nolliju. Ko je postal Ahmed predsednik albanske republike, je bil Ceno beg prvi vojni minister. Kmalu pa je prišlo med njima do nesoglasij, ki so se zlasti poostila, ko se je Ahmed začel nagibati na italijansko stran. Ceno beg je zato odšel iz Albanije in je prevzel poslaniško mesto v Beogradu.

Na tem položaju ga je letos zatekel znani konflikt med Jugoslavijo in Albanijo. Po poravnavi konflikta se je Ceno beg zopet vrnil kot poslanik v Beograd, obenem pa je bil imenovan tudi za albanskega poslanika v Pragi. Koncem septembra je odpotoval v Prago, kjer je izročil svoje poverljive listine. Preden se je mogel vrniti v Beograd je postal žrtev svojih političnih nasprotnikov.

Ka nova borba pa se mora vršiti z najmodernejšimi sredstvi, naglašajo okrožnica dalje. Treba bo najti kakih dvesto ljudi, ki bodo pripravljani, da se tudi sami žrtvujejo, če bo treba.

Beograd, 14. oktobra. r. Bivši minister v vladi pokojnega Stambolijskega Aleksander Obov in bivši bolgarski poslanik v Beogradu Kosta Todorov objavljata v listih naslednjo izjavo:

Niz podlih umorov in atentatov, ki jih je v zadnjem času izvršila zločinska organizacija Protogerova, navzu silijo, da stopiva iz rezerve v kateri sva bila v zadnji dobi, ter da prevzameva moralno zaščito bolgarskega naroda proti domnevi, da je bolgarski narod odgovoren za vsa ta zločinska dela. V tem, sočustvujeva z jugoslovenskim narodom in deliva njegovo razburjenje zaradi z novo silo proti poskusom protogerovcev, koje voditelji so bili agenti Nemčije za časa svetovne vojne in ki stoje danes v službi Italije, izjavljava, da se bo bolgarski narod ki je prav tako žrtev teh izrodov, boril z novo silo proti poskusom protogerovcev, da ga povedejo po poti izdajstva slovanstva v podpiranje grabežljivosti fašistične Italije. Podpisana izjavljava, da bova v slučaju nevarnosti, da bi Bolgarijo zavedli v nove krvave avanture proti slovanstvu, dvignila zastavo pobune proti izdajalcem bolgarskega naroda, podkupljenemu orožju fašizma in sva trdno prepričana, da bo ves bolgarski narod v tej borbi stopal za nama.

Sofija, 14. oktobra. p. Morilec jugoslovenskega generala Kovačevića je pred poldrugim letom ubil tudi Haralampija Stojanovića, kmetističnega poslanca v sobranju. Uboj je bil izvršen 6. marca 1925. pred Vojnim klubom v sredini Sofije. Ta zločin so takrat pojasnili kot maščevanje bolgarskih komitajev za uboj profesorja Mileja.

Eviviva l' Italia!

Rim, 14. oktobra. s. Dekret bolgarskega prefekta odreja, da se morajo od 1. novembra dalje vsi nagovori vršiti v italijanskem jeziku. Tudi dvojezični napisi na ulicah morajo do 30. novembra izginiti in biti nadomeščeni samo z italijanskimi napisi. Dekret odreja nadalje, da se morajo tudi nemški napisi na namiznih prtihi, posodi, jedilnem priboru, perilu itd. po hotelih, gostinlah in karnah odstraniti in nadomestiti z italijanskimi napisi.

Dr. Kramerjev mandat verificiran

Verifikacijski odbor je snoči z veliko večino odbil klerikalno pritožbo proti izvolitvi dr. Kramerja. — Zaslužena blamaža klerikalcev, ki so jih pustili na cedilu celo radikali

Beograd, 14. oktobra. p. Verifikacijski odbor je nocoj razpravljal o klerikalni pritožbi proti izvolitvi dr. Kramerja za ljubljanskega poslanca. Razprava je končala z veliko blamažo za klerikalce. Uvedel jo je predsednik doktor Subotić s prečitanjem klerikalne pritožbe. Ko je prvič omenil ime dr. Kramerja, so začeli vsi opozicijski in demokratski poslanci vzklikati: »Živel dr. Kramer!« »Živela napredna Ljubljana!« Pritožba klerikalnega poslanca dr. Hohnjeca je popolnoma neosnovana ter navaja samo splošno, kako so volili mrtvi, Američani itd. Po doktor Hohnjecu je dobil besedo dr. Kramer, ki so ga klerikalci sprejeli s silnim vpitjem. Dr. Kramer je izjavil med drugim: »Hotel sem govoriti samo o dejstvih. Toda govor prijatelja Hohnjeca me silijo, da govorim o svojem slučaju bolj obširno. Prihajam iz pokrajine, kjer vlada najhujši duševni teror, teror politikujočih duhovščine, ki izrablja cerkev v zaslužje duš.«

Pri teh besedah so pričeli klerikalni poslanci, ki so bili skoro polnoštevno zbrani, hrupno protestirati ter so vzporedno strahovit ropot. Vsi ostali člani verifikacijskega odbora se niso mogli načuditi, da se klerikalci tako neollikano obnašajo. Kot primer je dr. Kramer citiral »Glasnik Presvetege Srca Jezusovega«, kjer se pozivljajo katoličani, naj glasujejo za Jezusovo skrinjico. Pri tem je dr. Kramer pokazal imenovani časopis. Skoraj ves verifikacijski odbor je pri tem prasinil v smeh in začel obdelovati klerikalce z žgocimi medklci.

Kar se tiče teorije, je navedel doktor Kramer še slučaj, kako so na dan volitev državni uradniki trumoma hiteli na kolodvor, da na ta način ne bi bili prisiljeni glasovati za klerikalno stranko, ker so bili vedno naprednjaki. Niso se pač hoteli izpostaviti vladnemu pritisku. Dr. Kramer ne more razumeti predsednika Vukičevića, ki se je spomladaj opetovano razgovarjal s predstavniiki SDS v Sloveniji ter izjavil, da je v državnem interesu, da se potolčejo klerikalci. Tudi pri teh besedah so klerikalci ostro protestirali. Pri tem so nekateri člani verifikacijskega odbora vzklikali: »Kak teror mora vladati šele v Sloveniji, če so klerikalni poslanci tako nestrplni!«

Dr. Kramer je nadaljeval: »L. 1925 so klerikalci naprednjakom očitali zvezo z radikali, češ da so ti prodali Slovenijo. Sramotilo so jih s posvkami: robske duše, veslebsi, framazoni, izdajalci naroda itd.« Iz stalnega napredovanja naprednih glasov v Ljubljani, zlasti pa iz rezultata občinskih volitev 2. t. m. izhaja, da tudi zmaga pri skupščinskih volitvah ni bila slučajna.

Glede metod, ki so se jih klerikalci posluževali pri skupščinskih volitvah, navaja dr. Kramer slučaj, kako je 11. septembra glasovalo 53 teologov. Naprednjaki so nato razglasili v časopisih, da se bodo zahtevale legitimacije vseh volilcev, ker so slutili, da so klerikalci separirali. In res je 2. oktobra vo-

lilo od teh 53 15 teologov manj. Večina verifikacijskega odbora je bruhnila pri teh besedah v glasen smeh.

Nato je dr. Kramer navedel slučaj klerikalnega čuvarja skrinjice Grošlja, ki je nastavljenec v Katoliški tiskarni, in ki ima dva sina, Avgusta in Leopolda, oba sta pri vojakih. »Pomislite sedaj,« je vzkliknil dr. Kramer, »klerikalni čuvar sedi za klerikalno skrinjico in gleda, kako njegova sinova glasujeta in ju ne more spoznati.« Pri teh besedah so vzporedno strahovit ropot in protestirali, večina pa jih je zopet obkladala z raznimi zbadljivkami. Dr. Kramer je končal svoj govor z opazko, da ni pričakoval, da bodo klerikalci vložili tako neresno pritožbo, ki pomeni formalno in vsebinsko pravi zasmeš dostojanstva Narodne skupščine.

Dr. Kramerju so priredili člani verifikacijskega odbora tople ovacije. Za njim je govoril dr. Hodžar, ki se je strahovito razburjal, zakaj je dr. Kramer govoril samo o klerikalcih. Nekulturno je, da Slovenec govori o klerikalcih in klerikalni stranki. Očital je dr. Kramerju, da ne hodi k maši, kar je verifikacijski odbor zopet kvitiral s smehom. Dr. Hodžar je mnenja, da je pravi cinizem, ako dr. Kramer imenuje klerikalno pritožbo neresno. Pri teh besedah je zaklical zemljorajnik Koka-nović: »Vaše držanje v anketnem odboru je bilo cinčno!« Dr. Hodžar je končal svoj govor s predlogom, naj skupščina odredi anketo, ki bo natančno pregledala in ugotovila klerikalne pritožbe. Dr. Kramer je pri tem vprašal: »A tako, sedaj se zadovoljujete samo z anketo, dočim ste zahtevali v pritožbi, naj se moj mandat kratkoma preda dr. Korošču!« Klerikalci so namreč tekmo debate sami uvideli neresnost svoje pritožbe. Zato so izpomenili svoj predlog ter zahtevali anketo.

Posl. Juraj Demetrovič je izjavil, da verifikacijski odbor nikakor ne more vzeti v pretres tako neresne pritožbe. Ako bi se taka neresna pritožba upoštevala, bi se moral anketirati pač skoraj vsak mandat v državi. Edina resna trditev v klerikalni pritožbi je slučaj z onim volilcem, ki je izjavil, da je volil za demokrate proti plačilu. Tudi ta trditev ne drži, kajti vsaka stranka bi mogla po volitvah dobiti na stotine takih volilcev, ki bi proti nagradi izjavili, da so volili podkupljeni za nasprotno stranko.

Poslanec Žebot je med burno veselostjo vseh navzočih trdil, da so naprednjaki preoblekli svoje akademike v teologe, ki so šli nato volit.

Predsednik dr. Subotić je odredil glasovanje o predlogu dr. Hohnjeca in dr. Hodžarja, naj se za volitev v Ljubljani odredi anketa. Predlog je bil odklonjen z 11 glasovi. Proti so glasovali: vsa opozicija in vsi demokrati. V manjšini so ostali klerikalci, katerim se je pridružil le nekaj radikalov. Ostali radikali so se odstranili.

(Poročilo o zadnji seji verifikacijskega odbora na drugi strani.)

Gosarjev stanovanjski zakon odklonjen

Ministrski svet je snoči zavrnil dr. Gosarjev načrt novega stanovanjskega zakona. — Dr. Gosar postavlja »Slovenca« na laž, da reši sebe blamaže

Beograd, 14. oktobra. p. Nocoj se je vršila skoraj štiriurna seja ministrskega sveta, ki je trajala do pol 10. zvečer. Na seji se je razpravljalo izključno le o načrtu stanovanjskega zakona, odnosno o likvidaciji stanovanjske zaščite, kakor jo je predlagal minister za socialno politiko dr. Gosar. Ministrski svet je njegov osnutek v splošnem odklonil. Na današnji seji se je po zahtevi ministrov vršila razprava samo o prvih dveh členih, a še ta dva nista bila sprejeta. Ministrski svet se je izjavljal, da je rešitev stanovanjskega problema na podlagi, kakor si jo je zamislil dr. Go-

sar, nemogoča.

Dr. Gosar sam je bil po seji zelo rezerviran. Napram novinarjem, ki so ga obsuli z vprašanji, se je izgovarjal, da je besedilo zakona, kakor so ga objavili listi, popolnoma napačno in netočno. Ko so ga novinarji nato opozorili, da so beograjski listi posneli besedilo po ljubljanskem »Slovencu«, je g. Gosar v vidni zadregi zatrjeval, da ne ve, od kod je dobil »Slovenec« to besedilo. V ostalem pa je naglašal, da je stanovanjski problem zelo težavno vprašanje ter da se bo ministrski svet o tem še ponovno posvetoval.

Miss Elder in njen tovariš rešena

Pariz, 14. oktobra. (pa.) Miss Elder in njen tovariš Haldemar sta padla 800 kilometrov od španske obale. Na krov jih je sprejel holandski parnik Barendrecht, ki prispe jutri na Azore. Letalo je moralo pristati, ker se je pokvarila zveza med tankom za bencin in strojem. Stroj je zgorel, letalo pa je bilo rečeno. (Glej poročilo na 6. strani.)

Saint Louis, 14. oktobra. s. Letalca Costes in Le Brix sta ob 6.23 odletela v smeri proti Natalu.

Amsterdam, 14. oktobra. s. Nemško letalo D 1220 je ob 1.55 amsterdamskega časa gladko pristalo na tukajšnjem mornariškem aerodromu.

